

1 Koji su uvjeti za dobivanje razvoda?

U Portugalu se razvod braka ostvaruje sporazumno ili brakorazvodnom parnicom.

Prvi način podrazumijeva sporazum obaju bračnih drugova o raskidu braka i u načelu o plaćanju uzdržavanja bračnom drugu kojem je ono potrebno, o ostvarivanju roditeljske odgovornosti za maloljetnu djecu i o postupanju sa zajedničkim domom.

Brakorazvodnu parnicu može pokrenuti jedan bračni drug tužbom na temelju pravno utvrđenih činjenica kojima se, bez obzira na krivnju bračnih drugova, dokazuje trajna poremećenost bračnih odnosa.

2 Koji su razlozi razvoda?

U slučaju sporazumnog razvoda bračni drugovi ne moraju navesti razlog za svoj zahtjev.

Osnove su za pokretanje brakorazvodne parnice:

- de facto* rastava u trajanju od godine dana. Smatra se da *de facto* rastava postoji kad bračni drugovi ne žive zajedno i kad jedan od njih ili oboje ne planiraju ponovno započeti zajednički život;
- promjena mentalnog stanja bračnog druga koja traje od više od godine dana kojom se zbog njezine težine ugrožava mogućnost zajedničkog života;
- odsutnost bez obavijesti u razdoblju od najmanje godine dana;
- sve ostale činjenice kojima se, bez obzira na krivnju koja se pripisuje bračnim drugovima, dokazuje trajna poremećenost bračnih odnosa.

3 Koje su pravne posljedice razvoda s obzirom na:

3.1 osobne odnose između supružnika (npr. prezime)

Razvodom se raskida brak te on ima iste učinke kao i raskid smrću, osim u iznimnim slučajevima propisanim zakonom.

Razvod ima učinke od trenutka kad presuda postane pravomoćna i kad ne postoji mogućnost žalbe, ali se na imovinskopravne odnose bračnih drugova retroaktivno primjenjuje od trenutka pokretanja postupka.

Ako se u postupku dokaže *de facto* odvojeni život bračnih drugova, jedan od njih može zatražiti retroaktivnu primjenu učinaka razvoda od datuma početka rastave u skladu s odlukom u presudi.

Bez obzira na razvod, bračni drug koji je preuzeo prezime drugoga bračnog druga može to prezime zadržati uz suglasnost toga bračnog druga ili uz odobrenje suda uzimajući u obzir navedene razloge. Bivši bračni drug može dati suglasnost putem javnobilježničkog dokumenta, dokumenta koji je sastavio sud (pisana evidencija u postupku, izjave namjere stranke) ili izjavom pred službenikom pisarnice. Zahtjev za odobrenje suda za uporabu prezimena bivšega bračnog druga može se podnijeti u okviru brakorazvodne parnice ili u zasebnom postupku, čak i nakon donošenja odluke o razvodu braka.

3.2 podjelu imovine supružnika

U slučaju razvoda ni jedan bračni drug ne može dobiti više nego što bi dobio da je brak sklopljen u okviru sustava zajedničkog vlasništva nad imovinom stečenom nakon sklapanja braka.

Bračni drugovi gube sve dobiti koje su stekli ili će steći od drugog bračnog druga ili treće stranke u vezi s brakom ili s obzirom na bračno stanje, bez obzira na to je li to predviđeno prije sklapanja braka ili nakon sklapanja. Donator može odrediti da se dobit preusmjeri djeci rođenoj u braku.

Učinci razvoda u odnosu na imovinskopravne odnose bračnih drugova počinju od trenutka kad presuda o razvodu postane pravomoćna i ne postoji mogućnost žalbe, ali retroaktivno se primjenjuju od datuma pokretanja postupka.

Ako se u postupku dokaže *de facto* odvojeni život bračnih drugova, jedan od njih može zatražiti retroaktivnu primjenu učinaka razvoda od datuma početka odvojenog života u skladu s odlukom u presudi.

Sud može dati u najam bračni dom bilo kojem od bračnih drugova na njegov zahtjev, bez obzira na to je li on u zajedničkom vlasništvu ili u vlasništvu drugoga bračnog druga, posebno uzimajući u obzir potrebe svakoga bračnog druga i interese djece rođene u braku. Na najam se primjenjuju propisi o iznajmljivanju smještaja, ali sud može odrediti uvjete sporazuma nakon saslušanja bračnih drugova i može raskinuti ugovor o najmu na zahtjev kućepazitelja ako je to opravdano činjenicama. Rješenja utvrđena odobrenjem sporazuma između bračnih drugova ili sudskim nalogom mogu se izmijeniti u skladu s općim uvjetima o dobrovoljnoj nadležnosti.

3.3 maloljetnu djecu supružnika

U slučaju razvoda, zakonske rastave, proglašenja ništavosti ili poništaja braka, rješenja u pogledu djece, uzdržavanje djece i način njegova plaćanja uređuju se sporazumom roditelja koji podliježe odobrenju suda (ili matičara u postupcima sporazumnog razvoda i rastave braka).

Ako nije postignut sporazum, sud uvijek odlučuje u skladu s interesom maloljetnika, uključujući u pogledu održavanja bliskog odnosa s oba roditelja, poticanja i prihvaćanja sporazuma ili donošenja odluka kojima se potiču brojne prilike za uspostavljanje kontakta s oba roditelja i podjele odgovornosti među njima. Skrbništvo nad maloljetnikom može se dodijeliti jednom od roditelja, trećoj osobi ili ustanovi za preodgoj ili skrb.

Za više informacija vidjeti informativni članak o temi „Roditeljska odgovornost“.

3.4 obvezu plaćanja naknade za uzdržavanje drugom supružniku?

Svaki bračni drug mora si osigurati sredstva za život nakon razvoda. Oba druga imaju pravo na uzdržavanje, bez obzira na vrstu razvoda. Iz očitih razloga pravičnosti pravo na uzdržavanje može se uskratiti.

Kad utvrđuje iznos uzdržavanja, sud mora uzeti u obzir trajanje braka, doprinos obiteljskim financijama, dob i zdravstveno stanje bračnih partnera, njihove stručne kvalifikacije i mogućnosti zapošljavanja, vrijeme koje mogu posvetiti odgoju zajedničke djece, njihovu zaradu i dohodak, činjenicu jesu li ponovno ušli u brak ili suživot i općenito sve okolnosti koje utječu na potrebe bračnog druga koji prima uzdržavanje i mogućnosti bračnog druga da ga plati.

Sud mora dati prednost obvezama uzdržavanja djeteta bračnog druga koji je obveznik uzdržavanja u odnosu na obveze uzdržavanja bivšega bračnog druga koje proizlaze iz razvoda.

Bračni drug koji je uzdržavana osoba nema pravo tražiti održavanje standarda života koji je imao tijekom braka.

Za više informacija vidjeti informativni članak o temi „Uzdržavanje“.

4 Što pravni pojam „zakonska rastava“ znači u praksi?

Zakonskom rastavom ne raskida se brak, ali prestaje dužnost zajedničkog života i pomoći, ne dovodeći u pitanje pravo na uzdržavanje.

U pogledu imovine rastava ima iste učinke kao i razvod braka.

Zakonska rastava završava mirenjem bračnih drugova ili razvodom braka.

5 Koji su uvjeti za zakonsku rastavu?

Razlozi za zakonsku rastavu, bez obzira na to pokreće li se tužbom ili sporazumno, isti su kao za razvod braka, uz odgovarajuću prilagodbu.

6 Koje su pravne posljedice zakonske rastave?

Kako je navedeno u odgovoru na pitanje br. 4, zakonskom rastavom prestaje dužnost zajedničkog života i pomoći, ne dovodeći u pitanje pravo na uzdržavanje. U odnosu na imovinu, zakonska rastava ima iste učinke kao razvod braka.

Odredbes o razvodu primjenjuju se *mutatis mutandis* na zakonsku rastavu.

Zakonska rastava može se pretvoriti u razvod, iako nije preduvjet za razvod ili fazu u postupku razvoda braka.

Ako se bračni drugovi ne pomire u roku od godinu dana od pravomoćnosti odluke o zakonskoj rastavi (bez obzira je li sporazumna ili pokrenuta tužbom),

jedan od njih može zatražiti pretvaranje rastave u razvod. Ako oba bračna druga zatraže pretvaranje, nije potrebno poštovati navedeni rok i presuda se donosi izravno.

Ako pretvaranje traži jedan od bračnih drugova, drugi će biti obaviješten osobno ili putem zakonskog zastupnika da u roku od 15 dana podnese žalbu, koja se može temeljiti samo na mirenju bračnih drugova. Nakon izvođenja dokaza sudac donosi odluku o žalbi u roku od 15 dana.

Pretvaranje zakonske rastave u razvod može se tražiti i u matičnom uredu. Matičnom uredu podnosi se zahtjev utemeljen na činjenicama i zakonu te se prilažu dokazi.

Tuženik se poziva da podnese žalbu u roku od 15 dana, dostavi dokaze i priloži dokumentaciju s dokazima.

Ako ne postoji mogućnost žalbe i ako se smatra se da su priznate činjenice koje je naveo podnositelj zahtjeva, matičar nakon provjere ispunjenosti zahtjeva izjavljuje da je zahtjev odobren.

U slučaju žalbe matičar zakazuje pokušaj mirenja koji se mora održati u roku od 15 dana te može narediti izvršenje pravnih akata i dostavljanje dokaza potrebnih za provjeru pravnih zahtjeva.

Ako je tuženik podnio žalbu i ako se pokaže da je postizanje dogovora nemoguće, stranke se obavješćuju o pokretanju postupka i od njih se traži da dostave nove dokaze u roku od osam dana. Predmet se zatim upućuje prvostupanjskom sudu koji je nadležan za to pitanje u području u kojem se nalazi matični ured.

Kad je predmet upućen sudu, sudac naređuje izvođenje dokaza i zakazuje raspravu.

7 Što izraz „poništenje braka” znači u praksi?

Poništaj braka znači prestanak pravnih učinaka braka pozivanjem na znatan nedostatak koji utječe na brak.

8 Koji su uvjeti za poništenje braka?

Može se poništiti brak:

- a) kad postoji neka zapreka koja ga čini nevažećim (apsolutna ili relativna);
- b) ako je sklopljen bez suglasnosti ili je suglasnost poništena zbog pogreške ili prisile izvršene nad jednim bračnim drugom ili oba bračna druga;
- c) bez nazočnosti svjedoka, ako je to propisano zakonom.

Sljedeće zapreke imaju apsolutni učinak u pogledu sprječavanja braka predmetne osobe s drugom osobom:

- a) osoba je mlađa od šesnaest godina;
- b) osoba je neuračunljiva, čak i ako je na trenutke prisebna, ili zabrana ili nesposobnost zbog psihičkog poremećaja;
- c) prethodni, katolički ili građanski, brak osobe nije razvrgnut, čak i ako nije unesen u matičnu knjigu rođenih, vjenčanih i umrlih.

Sljedeće zapreke imaju relativni učinak u pogledu sprječavanja braka predmetnih osoba s drugom osobom:

- a) izravno krvno srodstvo;
- b) krvno srodstvo u drugom stupnju u pobočnoj liniji;
- c) izravne rodbinske veze;
- d) ako je jedan od bračnih drugova prije bio osuđen zbog počinjenja ili pomaganja u počinjenju kaznenog djela ubojstva bračnog druga druge stranke, čak i ako nije bilo uspješno.

Brak se može poništiti zbog nedostatka suglasnosti:

- a) ako u trenutku sklapanja braka jedna od stranaka nije bila svjesna svojih postupaka zbog slučajne nesposobnosti ili drugih uzroka;
- b) ako jedna od stranaka nije znala pravi fizički identitet druge stranke;
- c) ako je izjava o suglasnosti dobivena fizičkom prisilom;
- d) ako je pristanak krivotvoren.

Pogreška kojom se poništava suglasnost relevantna je samo u svrhe poništaja kada se temelji na važnim osobnim značajkama drugog bračnog druga te je opravdana i dokazano je da bez nje brak ne bi razumno bio sklopljen.

Brakovi sklopljeni na temelju moralne prisile mogu se poništiti ako je jedna od stranaka doživjela ozbiljne i nezakonite prijetnje te opravdano strahuje od konzumacije.

Ako tko svjesno i nezakonito prisilom dobije izjavu o suglasnosti od druge stranke uz obećanje da će je zaštititi od nepredvidljive štete ili štete koju uzrokuju drugi, to je isto kao nezakonita prijetnja.

Izjava o suglasnosti pri sklapanju braka podrazumijeva ne samo da se bračni partneri žele vjenčati nego da pristanak nije rezultat pogreške ili prisile.

9 Koje su pravne posljedice poništenja braka?

Poništaj građanskog braka koji su oba bračna druga sklopila u dobroj vjeri proizvodi učinke u odnosu na te stranke i treće stranke u trenutku pravomoćnosti predmetne odluke protiv koje nije dopuštena žalba.

Ako je samo jedan bračni drug ušao u brak u dobroj vjeri, samo taj može imati koristi od bračnog statusa i osporiti ih trećim strankama, uz uvjet da je to samo odraz odnosa među bračnim drugovima.

Smatra se da je bračni drug ušao u brak u dobroj vjeri ako pritom nije svjestan nedostatka zbog kojeg je brak nevažeći ili se može poništiti, ili čija je izjava o suglasnosti rezultat fizičke ili moralne prisile.

Državni sudovi imaju isključivu odgovornost za pravno znanje o dobroj vjeri. Pretpostavlja se dobra vjera bračnih drugova.

Kad je brak proglašen ništavim ili poništen, bračni drug u dobroj vjeri zadržava pravo na uzdržavanje nakon pravomoćnosti odluke protiv koje nije dopuštena žalba ili nakon evidentiranja odluke.

10 Postoje li načini alternativnog izvansudskog rješavanja pitanja povezanih s razvodom bez obraćanja sudu?

Prije pokretanja postupka za razvod braka matični ured ili sud moraju obavijestiti bračne drugove o postojanju službe za bračno savjetovanje i o njezinim ciljevima.

Obiteljsko je posredovanje izvansudska metoda rješavanja sporova nastalih u obiteljskim odnosima u okviru kojeg stranke osobnim i izravnim sudjelovanjem te uz pomoć posredovatelja pokušavaju postići dogovor.

Uporabom toga alternativnog načina rješavanja sporova mogu se riješiti sukobi koji su posljedica uređivanja, izmjene ili neostvarivanja obiteljske odgovornosti, razvoda ili zakonske rastave, pretvaranja zakonske rastave u razvod, mirenja rastavljenih bračnih drugova, dodjele i izmjene privremenog ili konačnog uzdržavanja, prijenosa obiteljskog doma, uskraćivanja prava na uporabu prezimena drugoga bračnog druga i odobrenja za uporabu prezimena bivšega bračnog druga.

Obiteljski je posredovatelj stručnjak kojeg je licenciralo Ministarstvo pravosuđa [*Ministério da Justiça*] te koji je odgovoran za neovisno i nepristrano vođenje sastanaka u nastojanju da stranke postignu dogovor.

Zahtjev za sporazumni razvod može se podnijeti u matičnom uredu, osim u situacijama koje proizlaze iz sporazuma postignutog tijekom brakorazvodne parnice i uz uvjet da je zahtjev za sporazumni razvod popraćen detaljnim popisom zajedničke imovine bračnog para, sporazumom o raspolaganju zajedničkim domom, sporazumom o plaćanju uzdržavanja bračnom drugu kojem je uzdržavanje potrebno i potvrdom o sudskoj presudi kojom se uređuje ostvarivanje roditeljske odgovornosti, ako sudovi o tome nisu prethodno donijeli odluku.

11 Gdje trebam podnijeti zahtjev (molbu) za razvod/zakonsku rastavu/poništenje braka? Koje formalnosti treba poštovati i koje dokumente moram priložiti zahtjevu?

Rastava i sporazumni razvod braka

Zahtjev za rastavu i sporazumni razvod braka podnose oba bračna druga u matičnom uredu na temelju zajedničkog dogovora. Zahtjevu se prilažu sljedeći dokumenti:

- a) detaljan popis zajedničke imovine na kojem je navedena vrijednost te imovine ili, ako bračni drugovi odluče podijeliti tu imovinu, sporazum o podjeli imovine ili zahtjev za sastavljanje takva sporazuma;
- b) potvrda o sudskoj presudi u vezi s ostvarivanjem roditeljske odgovornosti ili sporazum o ostvarivanju roditeljske odgovornosti u pogledu maloljetne djece ako o tome nisu prethodno odlučili sudovi;
- c) sporazum o plaćanju uzdržavanja bračnom drugu kojem je uzdržavanje potrebno;
- d) sporazum o raspolaganju zajedničkim domom;
- e) potvrda o predbračnom ugovoru, ako postoji.

Osim ako nije drugačije navedeno u podnesenim dokumentima, podrazumijeva se da se sporazumi primjenjuju na razdoblje trajanja postupka i na razdoblje poslije njega.

Postupak za zakonsku rastavu ili sporazumni razvod pokreće se podnošenjem zahtjeva koji su u matičnom uredu potpisala oba bračna druga ili njihovi predstavnici. Zahtjev se podnosi zajedno s navedenim dokumentima i preslikom vjenčanog lista.

Nakon što zaprimi zahtjev, matičar poziva bračne drugove na sastanak na kojem moraju provjeriti jesu li ispunjeni zakonski preduvjeti. Bračni se drugovi na sastanku obavješćuju o postojanju službe za obiteljsko posredovanje. Ako se i dalje žele razvesti, razmatraju se sporazumi i bračni se drugovi pozivaju da ih izmijene ako žele ispravno zaštititi svoje interese ili interese djece. U tu se svrhu mogu provoditi pravni akti i izvoditi dokazi. Ako su ispunjeni pravni zahtjevi i ako se poštuju navedeni postupci, matičar odobrava zahtjev.

Kad se podnese sporazum o ostvarivanju roditeljske odgovornosti nad maloljetnom djecom, postupak se upućuje državnom odvjetništvu pri prvostupanjskom sudu koji je nadležan za to pitanje u sudskom okrugu u kojem se nalazi matični ured kako bi ta služba mogla dati mišljenje o sporazumu u roku od 30 dana. Ako državno odvjetništvo smatra da se sporazumom dovoljno ne štite interesi maloljetnika, podnositelji zahtjeva mogu ga izmijeniti prema potrebi ili dostaviti novi sporazum. U potonjem se slučaju sporazum ponovno podnosi državnom odvjetništvu. Ako državno odvjetništvo smatra da su sporazumom primjereno zaštićeni interesi maloljetnika ili ako su bračni drugovi izmijenili sporazum u skladu s uputama državnog odvjetništva, donosi se odluka o razvodu braka.

Ako se podnositelji zahtjeva ne slažu s izmjenama koje je tražilo državno odvjetništvo te se i dalje planiraju razvesti i/ili dostavljenim sporazumima nisu dovoljno zaštićeni interesi jednoga bračnog druga, odobrenje se ne daje i postupak razvoda prosljeđuje se sudu u okrugu u kojem se nalazi matični ured. Nakon što zaprimi predmet, sudac razmatra sporazume koje su dostavili bračni drugovi i traži od njih da ih izmijene ako njima nisu zaštićeni njihovi interesi ili interesi njihove djece.

Sudac zatim utvrđuje posljedice razvoda na pitanja koja bračni drugovi nisu izmijenili. Ako kojim od sporazuma nisu dovoljno zaštićeni interesi jednoga bračnog druga, u svrhu i za potrebe razmatranja predloženih sporazuma on može narediti izvršenje akata i dostavljanje traženih dokaza. Kad utvrđuje posljedice razvoda, sudac bi trebao ne samo poticati nego i uzeti u obzir sporazum bračnih drugova.

Zatim se donosi odluka o sporazumnom razvodu i evidentira se u odgovarajućem registru.

Zahtjevi za zakonsku rastavu ili sporazumni razvod podnose se sudu ako stranke zahtjevu ne prilože ni jedan od navedenih sporazuma.

U tom se slučaju zahtjev za razvod braka podnosi sudu. Nakon što zaprimi zahtjev, sudac razmatra sporazume koje su dostavili bračni drugovi i traži od njih da ih izmijene ako njima nisu zaštićeni njihovi interesi ili interesi njihove djece. Sudac utvrđuje posljedice razvoda na pitanja o kojima se bračni drugovi nisu dogovorili te u tu svrhu i radi razmatranja podnesenih sporazuma naređuje izvršenje akata i dostavljanje traženih dokaza. Kad utvrđuje posljedice razvoda, sudac bi trebao ne samo poticati nego i uzeti u obzir sporazum bračnih drugova. Zatim se donosi odluka o sporazumnom razvodu i evidentira se u odgovarajućem registru.

Brakorastavna ili brakorazvodna parnica

Zahtjevi za pokretanje brakorastavne ili brakorazvodne parnice podnose se sudu za obitelj i maloljetnike (*Juízo de Família e Menores*) ili, ako nema takva suda, lokalnom građanskom sudu (*Juízo Local Cível*) ili općem sudu (*Juízo de Competência Genérica*) koji ima mjesnu nadležnost. Mjesna nadležnost utvrđuje se prema prebivalištu ili boravištu podnositelja zahtjeva (osobe koja pokreće postupak).

Odredbe o razvodu primjenjuju se *mutatis mutandis* na zakonsku rastavu.

Zakonska rastava završava mirenjem bračnih partnera ili razvodom braka.

Brakorazvodnu parnicu može pokrenuti bilo koji od bračnih drugova na osnovu *de facto* rastave u trajanju od godinu dana, promjene mentalnog stanja drugoga bračnog druga što traje dulje od dvije godine i koja zbog svoje težine ugrožava mogućnost zajedničkog života, odsutnosti od najmanje godinu dana bez ikakve obavijesti od odsutne osobe i ostalih činjenica kojima se, bez obzira na krivnju bračnih drugova, dokazuje da su bračni odnosi trajno narušeni. Oštećeni bračni drug ima pravo na općim sudovima tražiti naknadu štete koju mu je prouzročio drugi bračni drug u skladu s općim uvjetima građanske odgovornosti.

Bračni drug koji je podnio zahtjev za razvod braka zbog promjene mentalnog stanja drugoga bračnog druga mora tom drugu nadoknaditi štetu za povredu prouzročenu razvodom braka. Zahtjev se mora podnijeti u samom postupku razvoda braka.

Ako je osnova za razvod braka promjena mentalnog stanja drugoga bračnog druga što traje dulje od godine dana i koja zbog težine ugrožava mogućnost zajedničkog života ili odsutnost od najmanje godinu dana bez ikakve obavijesti od odsutne osobe, u tom slučaju zahtjev za razvod braka može podnijeti samo bračni drug koji se poziva na promjenu mentalnog stanja ili odsutnost drugoga bračnog druga.

Ako je bračnom drugu koji može podnijeti zahtjev za razvod braka to zabranjeno, postupak može pokrenuti zakonski zastupnik kojeg je ovlastilo obiteljsko vijeće. Ako je zakonski zastupnik drugi bračni drug, postupak u ime nositelja prava na pokretanje postupka može pokrenuti rođak u izravnoj liniji ili do trećeg koljena u pobočnoj liniji, uz uvjet da je to odobrilo obiteljsko vijeće.

Pravo na razvod ne prenosi se smrću, ali nasljednici podnositelja zahtjeva mogu nastaviti postupak u svrhe ostavine ako podnositelj zahtjeva umre tijekom postupka. Postupak se iz istog razloga može nastaviti protiv nasljednika tuženika.

Nakon podnošenja zahtjeva, ako se postupak može nastaviti, sudac će odrediti vrijeme za pokušaj mirenja te će podnositelj zahtjeva i tuženik biti pozvani da osobno dođu na mirenje.

U slučaju neuspjela mirenja sud će tražiti od bračnih drugova dogovor o sporazumnom razvodu. Ako sporazum bude postignut ili ako se bračni drugovi odluče za sporazumni razvod braka u bilo kojem trenutku u postupku, postupak će se *mutatis mutandis* nastaviti u tome smjeru.

Ako sudac ne može postići dogovor bračnih drugova o sporazumnom razvodu ili sporazumnoj rastavi, on će im nastojati pomoći da postignu sporazum o uzdržavanju i uređivanju ostvarivanja roditeljske odgovornosti. Sudac će također nastojati ostvariti sporazum bračnih partnera o korištenju obiteljskim domom tijekom postupka, ako je primjenjivo.

Tijekom pokušaja mirenja ili u bilo kojem drugom trenutku tijekom postupka stranke mogu pristati na sporazumni razvod ili sporazumnu rastavu, uz uvjet da su ispunjeni nužni uvjeti.

Ako jedna od stranaka ne da suglasnost ili je ne daju obje stranke, ili se pokaže da mirenje nije moguće, sudac naređuje tuženiku da iznese svoju obranu u roku od 30 dana. U trenutku obavijesti tuženiku se dostavlja preslik izvornog zahtjeva.

Ako se ne zna gdje je tuženik te su u njegov pronalazak uloženi svi naponi predviđeni u postupnom pravu te su se svi pokazali jednako neuspješnima, dan određen za mirenje smatra se ništavim i tuženik se poziva javnom obavijesti da dostavi svoju obranu.

Nakon isteka roka za podnošenje obrane postupak se nastavlja u skladu s uvjetima za opći postupak. Tijekom tog postupka utvrđuje se predmet spora i najavljuje se osnova za dokaze. U okviru tog postupka održava se završna rasprava na kojoj se izvode dokazi. Nakon okončanja završne rasprave predmet se zaključuje i šalje sucu, koji donosi odluku u roku od 30 dana.

Zakonska rastava može se zatražiti protutužbom, čak i ako je podnositelj zahtjeva zatražio razvod. Ako je podnositelj podnio zahtjev za zakonsku rastavu, tuženik može također podnijeti protutužbu za razvod. U tim slučajevima donosi se odluka o razvodu braka ako su prihvaćeni zahtjev za pokretanje postupka i protutužba.

Poništaj braka

Na poništaj braka nije se moguće pozivati ni pod kojim uvjetima, sudskim ili izvansudskim, dok on nije priznat presudom donesenom u postupku pokrenutom posebno u tu svrhu.

Taj se postupak pokreće na sudu za obitelj i maloljetnike podnošenjem zahtjeva u kojem su navedene relevantne činjenice i koji završava zahtjevom.

Zakonsko pravo na pokretanje takvog postupka razlikuje se ovisno o osnovi za tužbu (*vidjeti odgovor na pitanje 8.*).

Bračni drugovi ili njihova rodbina u izravnoj liniji ili do četvrtog koljena u pobočnoj liniji, nasljednici i posvojitelji bračnih drugova te državno odvjetništvo imaju zakonsko pravo pokrenuti ili nastaviti postupak za poništaj na temelju zapreke zbog koje je brak nevažeći. Osim toga, postupak može pokrenuti ili nastaviti skrbnik u slučaju maloljetnika, zabrane ili nesposobnosti zbog psihičkog poremećaja i prvi bračni drug počinitelja u slučaju bigamije.

Poništaj zbog pogrešna tumačenja mogu zatražiti bračni drugovi ili osobe na koje utječe brak. U drugim slučajevima koji se odnose na nedostatak suglasnosti, postupak za poništaj može pokrenuti samo bračni drug koji nije dao suglasnost. Međutim, ako podnositelj zahtjeva umre tijekom postupka, postupak može nastaviti njegova rodbina stečena brakom u izravnoj liniji i nasljednici ili posvojitelji.

Postupak za poništaj utemeljen na nedostatku suglasnosti može pokrenuti samo bračni drug koji je bio žrtva pogreške ili prisile, ali njegova rodbina stečena brakom u izravnoj liniji i nasljednici ili posvojitelji mogu nastaviti postupak ako podnositelj zahtjeva umre tijekom postupka.

Postupak za poništaj koji se temelji na nepostojanju svjedoka može pokrenuti samo državno odvjetništvo.

Postupak za poništaj utemeljen na nedostatku kojim se uzrokuje ništavost može se pokrenuti:

1) u slučaju maloljetnika, zabrane ili nesposobnosti zbog psihičkog poremećaja ili potvrđene neuračunljivosti ako ga je pokrenula nesposobna osoba u roku od šest mjeseci otkad je postala punoljetna, otkad je ukinuta zabrana ili nesposobnost ili je prestala neuračunljivost; ako ga je pokrenula druga osoba u roku od tri godine od sklapanja braka, ali nikad nakon punoljetnosti, ukidanja nesposobnosti ili prestanka neuračunljivosti;

b) ako je bračni drug jedne od stranaka osuđen za kazneno djelo ubojstva, u roku od tri godine od sklapanja braka;

c) u drugim slučajevima u roku od šest mjeseci od razvrgnuća braka.

Postupak prije razvrgnuća braka može pokrenuti samo državno odvjetništvo.

Postupak za poništaj braka zbog postojanja prethodnog nerazvrgnutog braka ne može se pokrenuti ili nastaviti ako je u tijeku postupak za proglašenje ništavosti ili za poništaj prvog braka bigamista.

Postupak za poništaj braka zbog toga što jedna stranka nije dala suglasnost ili zbog toga što obje stranke nisu dale suglasnost može se pokrenuti samo u roku od tri godine od sklapanja braka ili, ako podnositelj zahtjeva toga nije bio svjestan, u roku od šest mjeseci od trenutka kad su postali toga svjesni.

Postupak za poništaj utemeljen na nedostatku suglasnosti ne može se pokrenuti ako nije pokrenut u roku od šest mjeseci od prestanka nedostatka.

Postupak za poništaj koji se temelji na nepostojanju svjedoka može se pokrenuti samo u roku od godinu dana od sklapanja braka.

Izvorni zahtjev mora biti popraćen vjenčanim listom i, ako je moguće (ako su godine osnova za zahtjev), rodnim listom predmetne stranke.

Nakon isteka roka za podnošenje obrane postupak se nastavlja u skladu s uvjetima za opći postupak.

Poništaj se smatra riješenim i brak se smatra valjanim od trenutka sklapanja braka ako se bilo što od sljedećeg dogodi prije nego što presuda o poništaju postane pravomoćna i protiv nje nije dopuštena žalba:

a) ako dijete vjenčano u dobi u kojoj nije sposobno za brak potvrdi brak pred matičarem i dva svjedoka nakon stjecanja punoljetnosti;

b) ako osoba kojoj je bilo zabranjeno sklapanje braka ili je bila nesposobna zbog psihičkog poremećaja potvrdi brak, uz uvjete iz prethodnog stavka, nakon prestanka invaliditeta ili nesposobnosti ili, u slučaju neuračunljivosti, nakon što je neuračunljiva osoba zakonskim putem potvrdila svoje psihičko zdravlje;

c) ako je prvi brak bigamista proglašen ništavim ili poništen;

d) ako nema svjedoka iz opravdanih razloga, kao što su razlozi koje priznaje matičar, uz uvjet da nema sumnje u vezi sa sklapanjem braka.

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Da, sustav pravne pomoći primjenjuje se na sve sudove, bez obzira na vrstu postupka.

Za više informacija vidjeti *informativni članak* o temi „Pravna pomoć“.

13 Je li moguće uložiti žalbu na odluku povezanu s razvodom/zakonskom rastavom/poništenjem braka?

Da. U tim je postupcima žalba uvijek moguća.

14 Što treba učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala odluka o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici?

Ako je predmetna odluka donesena u državi članici Europske unije, osim u Danskoj, ona se priznaje u drugim državama članicama u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) 2201/2003 od 27. studenoga 2003.

Ako je odluka donesena u Danskoj, primjenjuje se poseban postupak za preispitivanje strane presude.

U tom se postupku zajedno sa zahtjevom podnosi dokument s odlukom koja se preispituje, a protivna se stranka obavješćuje da ima 15 dana za podnošenje odgovora. Podnositelj zahtjeva može odgovoriti u roku od 10 dana od obavijesti o podnošenju tog odgovora. Kad stranke dostave svoje podneske i nakon što su poduzeti svi koraci koji se smatraju nužnima, svi se dokumenti dostavljaju strankama i državnom odvjetništvu u roku od 15 dana.

Presuda se potvrđuje:

- a) ako nema sumnje u izvornost dokumenta u kojem je zabilježena presuda ili u osnovanost odluke;
- b) ako je presuda postala pravomoćna u skladu sa zakonom države u kojoj je donesena;
- c) ako je presudu donio strani sud čija nadležnost ne predstavlja povredu zakona i ne smije uključivati pitanje koje je u isključivoj nadležnosti portugalskih sudova;
- d) ako se ne može pozvati na obranu *lis pendens* ili *res judicata* utemeljenu na predmetu na portugalskom sudu, osim ako je strani sud spriječio pokretanje postupka;
- e) ako su tuženiku ispravno dostavljeni svi dokumenti koji se odnose na postupak, u skladu sa zakonom države suda podrijetla te se u postupku vodilo računa o načelima prava na obradu i jednakoj zaštiti stranaka;
- f) ako ne sadrži odluku čijim se priznavanjem dobiva rezultat koji je očito neusklađen s načelima javnoga međunarodnog poretka u Portugalu.

15 Kojem se sudu moram obratiti kako bih se usprotivio priznavanju odluke o razvodu/zakonskoj rastavi/poništenju braka koju je izdao sud u drugoj državi članici? Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima?

U državama članicama Europske unije, osim u Danskoj, stranka koja želi zatražiti priznanje odluke o razvodu, zakonskoj rastavi ili poništaju braka mora podnijeti zahtjev sudu za obitelj i maloljetnike. Sud koji ima mjesnu nadležnost utvrđuje se u skladu s nacionalnim zakonodavstvom države članice u kojoj je podnesen zahtjev za priznanje.

16 Koje zakonodavstvo u vezi s razvodom sud primjenjuje u postupcima između supružnika koji ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

U skladu s nacionalnim propisima o sukobu prava, pri razvodu braka i zakonskoj rastavi primjenjuje se zajedničko nacionalno zakonodavstvo bračnih drugova. Ako oni nemaju isto državljanstvo, primjenjuje se pravo države u kojoj im je boravište; u protivnom se primjenjuje pravo države s kojom je njihov obiteljski život najbliže povezan.

Ako se, međutim, tijekom braka promijeni mjerodavno pravo, osnova za rastavu ili razvod može biti samo činjenica koja je relevantna u trenutku kad je nastala.

Gdje pronaći mjerodavno zakonodavstvo?

- Odredbe Građanskog zakonika (*Código Civil*) dostupne su ovdje: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=775&tabela=leis
- Odredbe Zakona o parničnom postupku (*Código de Processo Civil*) dostupne su ovdje: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=1959&tabela=leis
- Odredbe Uredbe sa zakonskom snagom br. 272/2001 dostupne su ovdje: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=581&tabela=leis&so_miolo=
- Odredbe Zakona o državnim maticama (*Código do Registo Civil*) dostupne su ovdje: http://www.pgdlisboa.pt/leis/lei_mostra_articulado.php?nid=682&tabela=leis

Završna napomena

Informacije u ovom informativnom članku opće su prirode i nisu iscrpne. Ne obvezuju ni kontaktnu točku, ni Europsku pravosudnu mrežu u građanskim i trgovačkim stvarima, ni sudove, ni ostale osobe. Potrebno je prije svega proučiti mjerodavno važeće zakonodavstvo.

Ova je internetska stranica dio portala [Vaša Europa](#).

Važno nam je vaše [mišljenje](#) o korisnosti pruženih informacija.

This webpage is part of an EU quality network

Posljednji put ažurirano: 03/06/2021

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevode je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.